

Пікір

Ғылыми кеңесші, экономика ғылымдарының докторы, профессор Сансызбаева Х.Н. «6D050600 - Экономика» мамандығы бойынша PhD философия докторы дәрежесіне ұсынылған «ЕАЭО жағдайында Қазақстан экономикасын цифрлық трансформациялаудың экономикалық тиімділігі» тақырыбында Калыбекова Динара Байғалиевнаның диссертациялық жұмысына

1. Зерттеу тақырыбының өзектілігі және оның жалпы ғылыми және ұлттық бағдарламалармен байланысы

Қазіргі қоғам экономикалық жаһандану жағдайында ұлттық экономиканың барлық салаларында ақпараттық және компьютерлік коммуникацияларды қолданудың келесі кезеңімен сипатталады. Бүкіл әлем цифрлық трансформация идеясымен қамтылған. Қазіргі жағдайда цифрлық технологиялар әлемдегі барлық елдердің экономикасын дамытуда маңызды рөл атқарады.

Цифрлық экономика өзімен бірге ұлттық экономиканы дамытуда бірқатар артықшылықтар әкеледі, оған халық пен кәсіпкерлердің мемлекеттік қызметтерге қол жетімділігін жеңілдету, ақпарат алмасуды жеделдету, бизнес жүргізудің жаңа мүмкіндіктерінің пайда болуы, жаңа цифрлық өнімдер және т.б. жатқызуға болады. Экономиканы цифрландырудың маңыздылығы пандемия, карантин және халықтың өзін-өзі оқшаулау кезеңінде, көптеген қызмет түрлері мен әртүрлі кәсіпорындар онлайн-жұмыс режиміне өтуге мәжбүр болған кезде ерекше атап көрсетілді.

Ұлыбритания, Дания, Үндістан, Канада, Қытай, Корея, Сингапур, АҚШ және т.б. сияқты әлемнің көптеген шет елдерінде жалпы қоғамның да, экономиканың жекелеген салалары мен секторларының цифрлық дамуы үшін бағдарламалар жасалып, жүзеге асырылуда. Қазақстанда экономиканы цифрландыруға да көңіл бөлінеді. «Ақпараттық Қазақстан - 2020» және «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламалары қабылданды.

Қазақстан Республикасында, Орталық Азияның алғашқы мемлекеттерінің қатарында электрондық басқару құрылды, ол мемлекеттік басқару органдары қызметінің ашықтығын қамтамасыз етті, үкіметтің салық, коммуналдық төлемдер бөлігінде халыққа қызмет көрсету сапасын жақсартты, және қоғамдық өмірдің көптеген операцияларын электронды форматта жүргізуге мүмкіндік берді.

Жоғары Еуразиялық экономикалық кеңестің отырысында ЕАЭО-ға мүше елдердің басшылары 2025 жылға дейінгі цифрлық күн тәртібінің негізгі бағыттарын бекітіп, ЕАЭО елдерінің экономикаларын цифрландыру туралы шешім қабылдады.

ЕАЭО елдері бүкіл әлемнен венчурлық капитал мен стартаптарды тарту үшін Одақты сыртқы нарықта үйлестіруге және ілгерілетуге қабілетті біртұтас инновациялық экожүйені құрудың басты мақсатын жариялады. Бұл

Д.Б.Қалыбекованың диссертациялық зерттеу тақырыбының өзектілігін дәлелдейді.

2. Диссертацияларға қойылатын талаптар шеңберіндегі ғылыми нәтижелер (PhD дәрежесін беру ережесінің 2 - 8-тармақтары)

Диссертациялық жұмыста ізденуші жүргізген тәуелсіз зерттеу нәтижелері келтірілген. Диссертацияның ғылыми нәтижелері PhD дәрежесін беру ережесінің 2-8 бб сәйкес келеді.

PhD философия докторлары зерттеулерінің негізгі компоненті ғылыми, зерттеу болып табылады. Осы бағытта Д.Б.Қалыбекованың диссертациялық жұмысында үлкен көңіл бөлінеді.

Алынған нәтижелердің ішіндегі ең маңыздысы:

- жүргізілген әдеби шолу негізінде «цифрландыру», «цифрлық экономика», «цифрлық трансформация» ұғымдарының рөлі, қажеттілігі және мазмұны зерттелді, осы ұғымдардың қазақ тілінде шығуы нақтыланды;
- әлемнің 14 жетекші елдерінде экономиканы цифрландыруды енгізу тәжірибесі зерттелді және оны қазақстандық экономикада қолдану бойынша ұсыныстар әзірленді;
- экономиканы цифрландырудың тиімділігін бағалаудың қолданыстағы әдістері талданды, таңдалған әдіснамасы ғылыми негізделген;
- ЕАЭО елдерінде цифрландыруды енгізуге әсер ететін факторларды анықтау үшін экономикалық және математикалық әдістер қолданылды;
- ЕАЭО жағдайындағы Қазақстанның цифрлық трансформациясы бойынша қазіргі жағдайға баға берілді;
- Қазақстан экономикасы салаларының цифрлық трансформациясының әлеуетін регрессиялық талдау жүргізілді, анықталған модельдің сенімділік деңгейі анықталды;
- ЕАЭО жағдайында Қазақстан экономикасын цифрландыру тиімділігін арттыру бағыттары әзірленді.

3. Диссертацияда тұжырымдалған әр нәтиженің (ғылыми позицияның), тұжырымдары мен тұжырымдарының негізділігі мен сенімділігі дәрежесі

Диссертацияда тұжырымдалған нәтижелердің (ғылыми ережелердің), тұжырымдар мен тұжырымдардың негізділігі мен сенімділігі келесідей көрінеді:

- қазақ тіліндегі «цифрландыру», «цифрлық экономика», «цифрлық трансформация» ұғымдарының мазмұнын авторлық түсіндіруде;
- жетекші елдердің экономикасына цифрландыруды енгізу тәжірибесін зерттеу және талдау және ЕАЭО жағдайында Қазақстан экономикасында жинақталған тәжірибені пайдалану бойынша ұсыныстар әзірлеу;
- ЕАЭО жағдайында Қазақстан экономикасын цифрлық трансформациялау әлеуетін регрессиялық талдауды қолдана отырып модель жасау;
- Қазақстан экономикасының барлық салаларын цифрландыру тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеу.

